

Jacinto Caseres, el deportat de Bot als camps de concentració nazis

Joan B. Beltran Reverter
historiador

Tot i haver nascut el 6 de gener de 1892 al domicili familiar dels Bigot dels Reguers (Tortosa), de ben jove net va marxar a viure i treballar a Bot. Serà en esta població de la Terra Alta on formarà la família i viurà fins al dia que va emprendre el difícil i dolorós camí de l'exili.

A Bot treballava a la terra en faenes de la vinya, l'ametlla o d'empeltador i esporgador d'arbres fruiters, faena per la qual estava ben considerat al poble. Tant era així que una cançó popular creada per ell mateix en dixava constància.

*Soc Jacinto dels Reguers
i pujo a tallar rama.*

*I els esporgadors de Bot
me'ls passo per la cama.*

*Si vols guanyar quatre quartos
treballa d'esporgador.*

La que baixa, ja no puja.

La que queda, és la millor.

L'any 1921, se va casar amb Teresa Pallarès Guàrdia, vuit anys més jove que ell. Tot i viure al mateix poble, fou al ball de la festa de Batea quan l'amor va impregnar els seus cors i, malgrat les intencions de la família de la núvia, no es van tornar a separar fins a l'arribada a França en exili.

Vivint al domicili de la Travessera del Molí, del matrimoni nasqueren tres xiques (Maria, Pepita i Cinta) i quatre xics (Mariano, que morirà amb curta edat, Joaquim, Sisco i Pere, este darrer nascut a l'exili de França a la població de Vannes, al departament de Morbihan).

Ferm defensor dels ideals republicans, en el transcurs de la Segona República freqüentava sovint el local d'esquerres del poble, popularment conegut amb el nom de Sarau.

Quan el dissabte 2 d'abril de 1938 soldats de las Flechas Verdes, una divisió mixta d'espanyols i italians integrada al Corpo di Truppe Volontaire, i part de la División Littorio entraven a Bot, feia pocs dies que la família de Jacinto Caseres havia marxat del poble fugint de la més que segura repressió que hagués patit del nou règim franquista en cas de quedar-se al poble.

L'ÈXODE CAP A TERRES FRANCESES

Teresa Pallarès i Jacinto Caseres. / ARXIU FAMILIAR CASERES-PALLARÈS

SES Amb un carro i la "burretta" donats pels propietaris de la Fonda de Bot, el matrimoni Caseres-Pallarès i els cinc fills van sortir del poble en una nit fosca en companyia d'altres famílies, entre elles la de l'alcalde Francesc Roig Grau.

Van fer cap a Vilafranca del Penedès, on restaren vivint i treballant al sector de la vinya; després feren cap a Mataró, on Jacinto treballà en la recollida de patates. Més tard, de Mataró, tota la família va fer cap a Figueres.

El 26 de gener de 1939, l'exèrcit franquista entrà a Barcelona. Els dies abans, un reguitzell de gent, a peu o amb carros, cavalls, cobres... omplien els camins i carreteres fugint en direcció al nord. L'èxode cap a terres desconegudes. Fugien, era l'únic que els quedava, fugir. La Segona República era a les acaballes.

A Figueres, Jacinto, sense ser militar, va ser obligat per soldats de l'exèrcit republicà a quedar-se defensant el poc que quedava de la República espanyola. L'esposa Teresa, embarassada, i cinc fills varen emprendre el viatge final que els va portar a l'exili francès en l'anomenada Retirada. Ho van fer acompanyats d'altres persones i famílies de Bot. El 28 de gener, només creuar la frontera al Pertús, foren conduïts a la població de l'Albi i després de passar-hi dos dies foren traslladats a Quiberon, al

departament francès de Morbihan. Al mes d'abril van ser traslladats a l'illa de Belle Île de Palay-sur-Mer, on a la població de Vannes va nàixer el fill menut de la família, Pere.

El 10 de maig de 1940, l'exèrcit alemany de la Wehrmacht va envair els Països Baixos, Bèlgica i França. La regió de la Bretanya francesa és ocupada ràpidament i els refugiats espanyols i catalans, entre ells la Teresa Pallarès i els seus fills, se van oposar a la voluntat dels alemanys de retornar-los a Espanya, però van ser enviats al sud de França, al camp de refugiats de Ribesaltes, al departament dels Pirineus Orientals. Allí foren incorporats al 662 Grup de Treballadors Estrangers, creat a la població de Manzat, al departament de Puy-de-Dôme, on, sense poder retrobar-se amb Jacinto Caseres, quedaran a viure.

JACINTO CASERES, A L'EXILI FRANCÈS Per la seua part, Jacinto va passar la frontera hispanofrancesa el 8 de febrer de 1939 essent internat al camp de concentració de la platja d'arena d'Argelers, al departament dels Pirineus Orientals.

Al mes de juliol de 1939 el trobem treballant a la fàbrica de filatures de l'empresa Kiener i Cia, de la ciutat de Colmar, al departament de l'Alt Rin, i pròxima a la frontera amb Alemanya. Seria des d'este lloc que escriuria

una carta -no sabia de lletra i segurament l'hi fora escrita per alguna persona del grup de treballadors de la fàbrica- a la seua esposa demanant saber de la situació i estat de la família.

Després fou incorporat a la 1a Companyia de Treballadors Estrangers (CTE) formada a la regió Dauphiné-Savoia i destinat a les poblacions de Mirecourt, Bouxwiller-La Reith.

Arran de la invasió de França per l'exèrcit alemany, el 21 d'octubre de 1940, Jacinto Caseres és detingut i internat al camp de presoners de la ciutat de Belfort, al departament del Territori de Belfort i conegut com a Frontstalag 140, amb el número de matrícula 7.381. Els frontstalags eren camps de presoners de guerra situats a França en la part del país ocupat per l'exèrcit alemany durant la Segona Guerra Mundial.

L'ARRIBADA AL CAMP DE CONCENTRACIÓ I EXTERMINI DE MAUTHAUSEN

Des de Belfort, el 13 de gener de 1941 és traslladat al camp de presoners de guerra Stalag XI-B de la ciutat alemanya de Fallingbomel on rep el número de matrícula 4.462, i pocs dies després, el 25 de gener de 1941 és deportat al camp de concentració de Mauthausen (Àustria), on arriba dos dies després en un comboi de 1.506 presoners. En este mateix comboi hi viatgen altres deportats ebrenços.

L'exploació de la pedrera de granit Wiener Graben, la de més rendibilitat del Tercer Reich, era la principal activitat a què eren sotmesos els presoners en el seu treball esclau. Situada a poc més d'un quilòmetre del camp, fou tristament coneguda l'escala de 186 esglaons per on pujaven els presoners portant a l'espatlla peces de granit de vint-i-cinc o més quilograms, i que tant de sofriment i mort va provocar entre ells.

Al KL Mauthausen, Jacinto Caseres va rebre el número de matrícula 6.258, classificat com a treballador presoner (Arbeiter Häftling) i, segurement, per esta condició laboral, destinat a treballs a la pedrera Wiener Graben, la pitjor destinació a la qual podia ser destinat un presoner. Com a residència última va donar la de Bot, i com a persona de contacte la seua esposa Teresa Pallarès en el domicili francès de Belle Île de Palay-sur-Mer.

Gusen va ser el camp annex o subcamp més important de Mauthausen, del qual depenia tant administrativament com jeràrquicament. Estava situat a uns cinc quilòmetres del camp central, a tocar del riu Danubi, en la carretera de Linz a Viena.

Els primers republicans -833, segons diverses fonts- procedents de Mauthausen arribaren a Gusen el 24 de gener de 1941. Fou el primer i gran trasllat de presoners espanyols des del camp central.

L'estat de salut no devia ser del tot bo per al treball esclau a la pedrera del KL Mauthausen quan, el 17 de febrer de 1941, Jacinto fou traslladat al subcamp de Gusen, on va rebre el número de matrícula 10.564 i va ser ubicat al block 13. L'escorxador de Gusen, així era conegut entre els presoners este subcamp de Mauthausen, que s'emportà la majoria de víctimes entre els presoners, i on la majoria dels deportats ebrenços se dixeran la vida.

No podent suportar per més temps les inhumanes condicions de treball a què eren sotmesos els presoners, a les 14 hores del 8 d'octubre de 1941, Jacinto Caseres va morir a Gusen a l'edat de 49 anys. La causa oficial, què no la real, de la mort se degué a una pneumònia aguda o cruposa. Finalment, cinc dies després, el